

Spørreliste nr. 235

HJEM OG BOLIG

Bruk av bolig til hverdag og fest

Den som besvarer listen er innforstått med at svaret blir arkivert (anonymt) og blir brukt av forskere i dag og i fremtiden. Brukere av materialet må forplikte seg til å verne opphavspersonens og eventuelt andre personers integritet.

Arne Lie Christensen er førsteamanuensis i kulturhistorie ved Universitetet i Oslo. Han har tidligere gitt ut bøker om blant annet byggeskikkens og kulturlandskapets historie og om livet i husene langs Karl Johans gate, den gang disse var boliger. Nå planlegger han en bok om boligforhold og hjemmeliv i Norge fra 1600-tallet til i dag, og da håper han på hjelp fra NEG's medarbeidere.

Boligforholdene – hvordan de er og har vært – er en viktig del av historien. I denne spørrelisten ønsker vi at du skal se tilbake og fortelle om de endringene du har opplevd fra du var barn og fram til i dag. Noen av dere har skrevet om disse endringene som svar på tidligere spørrelistene, men vi trenger informasjonen også i akkurat denne sammenhengen. Det skal først og fremst handle om mellommenneskelige forhold, om bruken av hus og rom til hverdag og fest, om rommene som møtesteder og arbeidsplasser. Fortell eventuelt om synet på kjønnsroller, om menn, kvinner, barn og gamle, og om synet på privatliv.

Skriv gjerne om ditt eget hjem og hvordan du har bodd i forskjellige faser av livet, men det kan også være aktuelt å fortelle om familie og venner som du har besøkt eller mennesker du har hørt om. Har du voksne barn, kan du for eksempel fortelle om hvordan disse bor og hva du synes om dette. Har ungdom andre oppfatninger enn eldre? Ta utgangspunkt i hvordan boligen blir brukt og om hvordan den er tilrettelagt og møblert for bruken. Noen kan ha opplevd at den leiligheten de flyttet inn i, ikke passet for deres egen livsform. Hvordan løstes det? Du kan skrive kort eller langt, om ett rom eller flere. Kanskje får du lyst til å fortelle om en spesiell opplevelse eller om noe du selv er opptatt av. Legg gjerne ved et fotografi eller en skisse, ikke med tanke på at disse skal komme i boka, men for å illustrere det du skriver om.

Les gjerne gjennom hele listen før du begynner å skrive. Lykke til!

Kjøkkenet

Bruken av kjøkkenet har endret seg i manns minne. Det har vært et felles arbeidsrom for flere i huslyden, eller et rom bare for matlaging. Det har vært et arbeidsrom, men det kan også ha vært et rom for fest. Hvilke erfaringer og tanker har du om bruken av kjøkkenet. Noen stikkord du kan bruke:

- Tilhører kjøkkenet kvinnenens verden eller brukes det også av menn og av barn?
- Har rommet vært stort eller lite, et rom bare for matlaging, et arbeidsrom, et spiserom i det daglige, og eventuelt et sted hvor man også tar imot gjester?
- Du har kanskje erfaringer fra store bondekjøkkener eller fra små (arkitekt-tegnete) ”laboratoriekjøkkener” og har tanker om disse.
- I dag snakker man om ”åpen kjøkkenløsning” når kjøkken og stue utgjør ett rom. Har du erfaring med en slik løsning og hva er din mening om den?

Stua

Bruken av stua har også endret seg over tid eller vært forskjellig alt etter hvordan du har bodd. Du har sikkert erfaring med forskjellige måter stua har vært brukt. Noen stikkord du kan bruke:

- Er eller har stua først og fremst vært et representativt rom?
- Er den eller har den vært et bruksrom for barn med lek og lekser og for voksne gjøremål som søm, småhåndverk, skrivearbeid eller forskjellige reparasjoner.
- Står PCen i stua eller står den – eller de – i andre rom?
- Hvordan tar du imot gjester?
- Har du bodd med ei eller flere stuer?
- Har det vært spiseplass i stua eller en egen spisestue?
- Har du opplevd stasstuer eller finstuer som bare brukes ved spesielle anledninger og eventuelt står kalde og ubrukte i deler av året?
- Hvilke forandringer skjedde da du fikk TV, med tanke på både møbleringen og den sosiale omgangen? Hva med dagens store flatskjermer?
- Vi vil også høre om ditt syn på gamle ting. Har du gamle ting som du setter pris på, nettopp fordi de er gamle, som du har arvet eller kjøpt?

Soverom og sovesteder

Vi er interessert i å høre om hvor folk har sovet. Bruk stikkordene og fortell!

- Har det vært egne soverom for foreldre og barn, eller har barna eventuelt hatt hvert sitt soverom?
- Hva med divaner, slagbenker og lignende i stua, hvor noen av familiemedlemene kan sove?
- Oppfatter du soverommet som et strengt privat rom og foretrekker å lukke døra, eller kanskje du holder døra åpen og ser soverommet som en del av oppholdsarealet?
- Hvordan bruker barna sine rom?

Bad og do

Vi vil gjerne høre om de endringene som har skjedd på dette området. Noen stikkord:

- Er du oppvokst med utedo eller klaskedass? Hvordan var det i tilfelle å få moderne sanitæranlegg?
- Hva med personlig renslighet før man fikk eget badrom? Hvor stelte man seg?
- Med eget bad skjedde det kanskje en endring i hvor mye og hvor ofte man vasket seg? Har de praktiske og faktiske endringene ført til et annet syn på personlig renslighet? I synet på lukt?
- Hva med badeværelset som et "velvære-rom" med planter og en god stol?

Ute – inne

Vi er også spent på å høre om de endringene som har foregått i grenselandet mellom "ute" og "inne". Fortell med utgangspunkt i stikkordene:

- Gangen/entreen kan oppfattes som et "grenserom". Den kan være et rom bare til å henge/legge fra seg klær og sko. Men den kan også være et rom til å være i. Fortell om hvordan gangen/entreen brukes, og eventuelt hvilke endringer du har erfaringer med?
- Vi har i dag mye yttertøy som vi skal henge fra oss, barn kommer inn med våte klær. Hvordan løses det?
- Når ble det for eksempel vanlig å ta av seg på beina, og hva med gjester, har de med seg egne innesko? Hvordan ordnes dette i praksis og under skiftende værforhold?
- Hvis du bor i en leiegård, er det da vanlig å sette fra seg sko utenfor inngangsdørene?
- Har du og andre i gården navneskilt på inngangsdøren? Mener du det er skjedd endringer i denne skikken?

- Vi vil også høre om bruken av verandaer, balkonger, terrasser og plattinger og om området rundt huset. Hvordan brukes disse, til soling og grilling eller som en ekstra stue?
- Har du erfaringer fra bakgårder i byer og hvordan disse kan brukes av beboerne til lekeplasser eller som møtesteder for naboene? Hvilke tanker har du i denne sammenhengen om hva som er "inne" og "ute", "offentlig" og "privat"?

Hjelp i hjemmet

Et hjem skal vedlikeholdes og hjemmets rutiner holdes i gang. Man kan gjøre det selv eller kjøpe tjenester fra andre. Hva slags erfaringer har du med det?

- I hvor stor grad har du og andre i familien stått for rengjøring, barnepass og reparasjoner?
- Har du erfaringer med å leie inn håndverkere eller hjelp til rengjøring og barnepass?
- Kanskje har du vokst opp med hushjelp, eller kanskje har du selv vært hushjelp eller håndverker. Hvordan oppleves det å få fremmede inn i hjemmet på denne måten, eller eventuelt selv å være den fremmede?

- Er du opptatt av å pusse opp og modernisere?
- Skjer det i tilfelle av estetiske eller praktiske grunner?
- Gjør du dette arbeidet selv, eller leier du inn hjelp?

Hvilken betydning har hjemmet for deg?

- Hvilket syn har du på hjemmehygge og hjemmekos?
- Mener du at den norske bruken av hjemmet er annerledes enn i andre land?
- Er du opptatt av at hjemmet skal innredes personlig med mange personlige ting? Eller vil du at ditt hjem skal være enkelt og minimalistisk?

- Er din mening om hvordan hjemmet skal se ut annerledes enn den er blant dine venner?
- Og hva med barnas stil?

Arne Lie Christensen

Norsk etnologisk gransking